

Olga Kutuzova

FINANSES UN KREDĪTS

UZŅĒMĒDARBĪBA

ATBALSTA

DNB

Olga Kutuzova

FINANSES UN KREDĪTS

Piektais, papildinātais izdevums

Rīga, 2012

UDK 336(075.8)

Ku 923

Sērija "Uzņēmējdarbības bibliotēka"

Olga Kutuzova. "**Finanses un kredīts**". Piektais, papildinātais izdevums

Mācību līdzeklis paredzēts augstskolu studentiem padziļinātai finanšu un kredītu studiju kursa apguvei. Tas noderēs arī grāmatvežiem, revidentiem, konsultantiem, kuri ikdienā nodarbojas ar šiem jautājumiem, kā arī uzņēmumu vadītājiem, kuriem nepieciešamas attiecīgas zināšanas.

Piektajā izdevumā papildinātas apakšnodaļas par naudas teoriju, valsts finanšu politiku, naudas emisiju. Papildus uzrakstītas apakšnodaļas par starptautiskajām ekonomiskajām valūtas sistēmām, maksājumu bilanci, valūtas politiku.

Grāmatā visi dati un atsauces dotas uz LR likumiem un normatīvajiem aktiem, kas pieņemti un publicēti līdz 2011. gada 1. maijam.

Recenzente: *mg. oec.* **Natālija Aļeksejeva**

ISBN 978-9984-828-35-0

© SIA "Biznesa augstskola *Turība*", 2012, 224 lpp.

Izdevējs SIA "Biznesa augstskola *Turība*"

Redaktore Sandra Skuja

Vāka foto un dizains Una Šneidere

Iespiests SIA "Jelgavas tipogrāfija"

SATURS

levads.....	5
I nodaļa. Finanšu jēdziens un būtība	7
1.1. Finanšu funkcijas un to raksturojums	7
1.2. Finanšu sistēma, pārvalde un kontrole	9
1.3. Valsts finanšu politika un iekšzemes kopprodukts	15
1.4. Finanšu tirgus un tā dalībnieki	22
II nodaļa. Nauda.....	30
2.1. Naudas būtība un naudas funkcijas	30
2.2. Naudas veidi	35
2.3. Naudas teorijas	43
2.4. Naudas sistēma un apgrozība	47
2.5. Naudas emisija un inflācija	53
III nodaļa. Kredīts.....	63
3.1. Kredīta būtība un funkcijas	63
3.2. Kredīta veidi un kredītēšanas process.....	67
3.3. Kredītpējas pārbaude. Kredītrisks	74
IV nodaļa. Banku funkcijas tirgus ekonomikā	80
4.1. Kredītiestāžu veidi un to raksturojums	80
4.2. Komercbanku funkcijas un operācijas.....	83
4.3. Komercbanku ieņēmumi, izdevumi, peļņa un likviditāte.....	97
4.4. Bankas risku pārvaldīšana	100
4.5. Centrālās bankas uzdevumi un funkcijas	110
4.6. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas funkcijas un tiesības	120
V nodaļa. Valsts un pašvaldību budžets.....	126
5.1. Budžeta klasifikācija, veidošanas principi un process	126
5.2. Budžeta ieņēmumi	138
5.3. Nodokļi: funkcijas un sistēma	142
5.4. Budžeta izdevumi	151
5.5. Budžeta izlietošanas kontrole	153
5.6. Budžeta deficīts, tā segšanas metodes	156
VI nodaļa. Valsts investīciju politika	163
6.1. Investīciju veidi, avoti un to piesaistīšanas kritēriji.....	163

6.2. Investīciju vadība.....	173
6.3. Investīciju loma Latvijas ekonomikā.....	175
VII nodaļa. Starptautiskās valūtas attiecības	179
7.1. Starptautiskās valūtas sistēmas	179
7.2. Valūtas politika un valūtas kursi.....	186
7.3. Maksājumu bilance	191
7.4. Ārvalstu kredītu nozīme Latvijas Republikas ekonomikā	199
7.5. Starptautiskās valūtas un finanšu iestādes	204
7.6. Latvijas makroekonomiskā attīstība pēdējos gados un tās attīstības prognozes.....	218
Izmantotās literatūras un avotu saraksts	223

IEVADS

Nauda, finanses un kredīts ir viens no mūsdienu civilizācijas pastāvēšanas balstiem. To funkcionēšana ļauj apvienot nepārtrauktā procesā iekšzemes kopprodukta ražošanu, sadali un patēriņu.

Tādu terminu kā finanses un kredīts būtības un funkcionēšanas īpatnību saprašana, kā arī naudas un kredīta regulēšanas metožu un instrumentu pārzināšana ir augsti kvalificētu ekonomistu sagatavošanas galvenais elements, kas paaugstina viņu zināšanu un kompetences līmeni.

Naudas un kredīta politika ir valsts ekonomiskās politikas daļa, kuras mērķi ir iekšzemes kopprodukta palielināšana un inflācijas samazināšana. Līdz ar to šīs politikas instrumentu pārzināšana ļauj speciālistiem palīdzēt valstij sasniegt ekonomiskos mērķus.

Mācību līdzeklis "Finanses un kredīts" izskaidro sekojošus jautājumus:

- naudas un kredīta funkcionēšanas teorētiskos pamatus;
- finanšu sistēmas, naudas apgrozības un kreditēšanas principu organizāciju;
- banku darbības organizācijas praksi;
- valsts budžeta veidošanas principus;
- investēšanas procesa struktūru;
- starptautisko valūtas attiecību veidošanas problemātiku.

Grāmata sastāv no septiņām nodaļām un ir papildināta ar pašpārbaudes jautājumiem, kas palīdz lasītājiem patstāvīgi apgūt mācību materiālu.

Pirmajā nodaļā "Finanšu jēdziens un būtība" ir skaidroti finanšu un finanšu politikas jēdzieni, raksturota finanšu sistēma.

Otrajā nodaļā naudas būtība un naudas teorijas ir skaidrotas kopā ar materiālu par naudas sistēmu un naudas apgrozības organizāciju, aprakstīta arī inflācija, tās veidi un regulēšanas metodes.

Trešā nodaļa ir veltīta kredītam, tā funkcijām, formām un kreditēšanas mehānismam.

Ceturtajā nodaļā ir raksturotas bankas funkcijas un būtība. Banka ir apskatīta kā banku sistēmas elements, kā īpaša kredītiestāde, kas rada

specifiskos produktus un pakalpojumus. Nodaļā ir raksturotas bankas operācijas, kā arī Centrālās bankas uzdevumi un funkcijas.

Piektajā nodaļā “Valsts un pašvaldību budžets” ir skaidrotas mūsdienās ļoti būtiskas valsts budžeta veidošanas problēmas, valsts budžeta deficīta segšanas metodes.

Sestajā nodaļā “Valsts investīciju politika” ir aprakstīta investīciju loma ekonomikā, investīciju veidi un piesaistīšanas kritēriji.

Septītā nodaļa “Starptautiskās valūtas attiecības” ir veltīta valūtas sistēmu funkcionēšanas skaidrojumam, maksājumu bilances starptautisko norēķinu un valūtas politikai, kā arī aprakstīta starptautisko valūtas organizāciju darbība. Nobeigumā autore apskata Latvijas makroekonomikas attīstības problēmas pēdējos gados, kā arī prognozē ekonomiskās situācijas tālāko attīstību.

Naudas un kredīta zinātne ir ekonomisko zināšanu pamats. Tas ir galvenais priekšmets banku speciālistu apmācības programmā. Kopā ar citām mācību programmām naudas un kredīta teorija veido baņķieru zināšanas par naudas un banku nozīmi ekonomikas attīstībā.

Mācību līdzeklis “Finanses un kredīts” ir kompakts un tajā ir skaidroti galvenie programmas termini. Tas ļauj lasītājam vieglāk saprast priekšmeta būtību.

Mācību līdzeklī ir daudz skaidrojošo attēlu, kas atvieglo programmas uztveršanu. Grāmatu var izmantot ne tikai speciālistu sagatavošanas procesā, bet arī studentu pašizglītošanās nolūkiem.